

ОДНОС КАТОЛИЧКЕ ЦРКВЕ ПРЕМА ЈУГОСЛАВИЈИ

Тема Други свјетски рат и Југославија или Југославија прије педесет година не може бити комплетно обрађена ако се не узме у обзир дјелатност Ватикана и католичког клера. У ствари, то је питање односа Католичке цркве према обје Југославије с тим што нагласак треба ставити ближе овој теми – Католичка црква и прва Југославија 1918–1941, њен слом и настајање друге „авнојске“ Југославије.

На основу расположиве архивске грађе и докумената који говоре о узроцима, току и резултатима Другог свјетског рата на југословенском простору, затим на основу католичке штампе из Ватикана и Загреба, а нарочито на основу података усташке Независне Државе Хрватске и њених званичних докумената као и докумената ватиканске канцеларије, која је надлежна за Католичку цркву у цјелини, може се сасвим одређено пратити утицај Католичке цркве како на стварање прве Југославије тако и на слом те државе у априлском рату 1941.

Не улазећи овдје у проблем односа Католичке цркве током Првог свјетског рата према акцији Југословенског одбора и владе Николе Пашића на стварању прве Југославије, нити у заједничке акције Ватикана и Католичке цркве на тлу Аустроугарске ни у њихову борбу против стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, истичемо само чињеницу да је Католичка црква учинила све што је могла да спријечи стварање прве Југославије. Наиме, Ватикан је тада настојао да се не створи заједничка држава Срба, Хрвата и Словенаца због два основна разлога. Прво што је таква држава претпостављала рушење Аустроугарске – ватиканске војне снаге и његовог главног католичког војног ослонаца у Европи; друго, што би стварање такве државе оставило католике у њој у мањини па папа не би могао да преко својих вјерника као већине становништва битно утиче на политику те државе, а што он има у свакој држави гдје су католици у већини. Према томе, таква југословенска држава папи никако није одговарала и он је био енергично против њеног стварања.

Међутим, чим је створена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца – 1. децембра 1918, Ватикан и Католичка црква одмах су почеле стварати своје организације, које су имале вјерско обиљежје али карактер политичких организација далеко дисциплинованијих него политичке партије. Те организације су створане за рушење новостворене државе.

Однос Католичке цркве према Југославији у Другом свјетском рату био је дефинисан јасним и конкретним акцијама за њено поткопавање, и коначно њено рушење. Рушилачке акције Католичке цркве у Југосла-

вији против државе потпуно су се подударале са дјеловањем других антијугословенских снага на међународном плану, нарочито фашистичких обавјештајних служби против Југославије. Поред тога Католичка црква у Југославији добијала је стална упутства и непосредне директиве о начину те борбе од Ватикана, његових нунција у Београду и Загребу током читавог међуратног периода.

Католичке антијугословенске организације у Првој Југославији 1918–1941.

Католичка црква на челу са Ватиканом је прије стварања прве Југославије врло активно дјеловала на антијугословенском плану. Она је и самој југословенској идеји у 19. вијеку супротставила лицемерну и лажну тезу о томе да Срби помоћу југословенске идеје желе да створе заједничку државу католика и православних под називом Југославија, а у ствари би то била „Велика Србија“ у којој треба да нестане Католичка црква и Хрвати као нација. Управо је тако дефинисао Југославију католички теоретичар, језуита др Иво Губерина. Југославија је, каже он, требало да послужи као „Велика Србија, као источњачки казан у коме треба да нестане католика–Хрвата, који ће бити асимилизовани и србизовани“. Према томе, теза о „Великој Србији“ као опасности за србизацију и асимилацију католика–Хрвата и свих других несрпских народа на Балкану, јесте ватиканско-бечка пропагандна теза, супротстављена племенитој и хуманој српској тези о југословенској идеји као заједничкој братској државној заједници свих Јужних Словена, а нарочито Срба, Хрвата и Словенаца.

Стога је Ватикан још током стварања те државе за вријеме Другог свјетског рата предузимао мјере да то спријечи: папин меморандум великим силама 1917. да оставе Аустроугарску у раним предратним границама чак и ако изгуби рат, затим настојања словеначко-хрватских посланика у Бечком парламенту формулисана у Мајској декларацији (1917) о томе да ни по коју цијену не желе ући у заједничку државу са Србима, односно да желе да остану под „жезлом Хабзбуршко-лотариншке круне“ чак и ако Аустроугарска изгуби рат и др.

Али када је прва Југославија ипак створена на основу Вилсоновог плана од 14 тачака, Ватикан и Католичка црква су припремили друге мјере за њено рушење. Они су стварали своје вјерске организације са изразито антијугословенским политичким карактером и срачунатим само на поткопавање и рушење те државе.

Навешћемо имена неких од тих организација као и дио њихове диверзантске антијугословенске дјелатности у међуратном периоду као илустрације за такву њихову дјелатност у односу према Југославији у Другом свјетском рату. Та дјелатност је обиљежена нечувеним гено-

цидом над српским народом, обиљежена злочином и убиством око два милиона Срба 1941–1945.

Ево неких од тих организација: Католичка акција, Орлови, разне конгрегације, Крижари, усташе и друге.

Католичка акција као антијугословенска организација

Чим је створена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, тј. прва Југославија – 1. децембра 1918, Ватикан је одмах скројио план како да поткопава тек насталу државу. У том циљу је Ватикан колико год је могао саботирао рјешење питања разграничења Југославије са Италијом после рата, затим је 1922. папа предложио загребачком надбискупу др Анту Бауеру да формира вјерску организацију у оквиру Католичке цркве под називом Католичка акција. Такве организације формиране су тада са истим циљем и у неким другим државама Европе. Наиме, Ватикан је одмах после Првог свјетског рата планирао свеобухватну акцију за обнављање католичких норми живота појединца и друштва, у цијелој Европи па и у Југославији. Смисао те акције Ватикана био је враћање друштва на средњовјековне норме живота Католичке цркве, на норме католичког канонског права према теорији св. Августина у дјелу „Civitas Dei“ из раног средњег вијека: да црква буде изнад државе, канонско право изнад државног права и папа изнад сваког државног владара. Конкретно у Југославији је то значило да Католичка црква а не југословенска држава, има примат над грађанима те државе који су католичке вјероисповијести, то значи над Хрватима, Словенцима, Мађарима и другим католицима у Југославији. Разумије се да такав статус ниједна држава не би дозволила у односу на било коју вјероисповијест па ни у односу на Католичку цркву. Али пошто је Ватикан преко својих бискупија у Југославији на томе упорно инсистирао, постајао је то све већи проблем у држави. Католичка црква је јавно и на сваком мјесту заступала став да грађани Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца који су католичке вјероисповијести нису дужни да поштују државне законе нити било какве прописе те државе који нису у складу са католичким канонским правом и католичким моралним нормама. То је био директан позив Католичке цркве грађанима католичке вјере да откажу Југославији грађанску послушност и поштовање њених закона, устава и осталих државних прописа који су важили за све њене грађане једнако. Позив католицима да не поштују ту државу изазивао је сталне сукобе између Католичке цркве и југословенске државе. Католичка црква, Стјепан Радић, касније Влатко Мачек и њихова Хрватска сељачка странка као водећа странка у Хрватској између два рата, стално су на дневни ред београдске скупштине постављали „хрватско питање“, које су наивни Срби тумачили као захтјев за повећање права Хрватима. Међутим, Хрвати су под тим подразумевали рушење Југославије и стварање самосталне хрватске државе. Према томе, „хрватско пи-

тање“ било је у хрватској интерпретацији увијек питање отцјепљења Хрватске од Југославије и стварање самосталне хрватске државе, оне коју су и остварили 1992. године.

Према томе „хрватско питање“ и питање положаја (супериорног изнад државе) Католичке цркве у Југославији стално је потресало темеље те државе и знатно допринијело њеном брзом рушењу и капитулацији у априлском рату 1941, у чему су активно учествовали и Хрвати и њихова Католичка црква.

Антијугословенска клерикална организација „Орлови“

„Орлови“ су реакционарна, антијугословенска католичка организација у првој Југославији, настала прије Првог свјетског рата у Словенији. Њен главни задатак било је подривање југословенске државе, саботажа њених закона, државних мјера и рада државних органа. „Орлови“ су у Словенији и Хрватској 1914. сакупљали католичке добровољце против Србије, водили их на српско ратиште и појачавали редове аустријске војске против Србије. Послије рата организовали су католичку клерикалну омладину у оквиру Католичке цркве, васпитали је у изразито антијугословенском и антисрпском духу и припремали диверзије против Југославије у земљи и у иностранству. Дјелатност „Орлова“ била је добро позната званичним властима, али та власт никада није предузимала мјере за спречавање њихове отворене антијугословенске дјелатности. Чак су им државне власти, а нарочито потпредседник владе језуита и поп др Антон Корошец, као клерикалац и непријатељ српског народа и државе, из државне благајне давали силан новац за „слетове“ у Марибору и на другим мјестима што су неки посланици у парламенту јавно критиковали. Тако је, посланик Социјалдемократске партије Хрватске Вилим Букшек са иронијом говорио: „Ви Срби вјероватно зато финансиски подржавате акције Орлова што су они сакупљали добровољце против вас у Првом свјетском рату, а не дајете довољно новца вашим спортским организацијама 'српском соколу' који је сакупљао српске добровољце против Аустроугарске и против Орлова.“

Да би прилагодио дјеловање „Орлова“ новим потребама антијугословенске дјелатности, Ватикан је сугерисао загребачком надбискупу да их замјени новом организацијом под називом „Крижари“ која је дјеловала од 1930. све до 1945. године, чак и касније.

Антијугословенска клерикална организација „Крижари“

Умјесто клерикалне и по методу рада застарјеле антијугословенске организације Католичке цркве „Орлова“ – по наређењу папе основана је модернија, али такође антијугословенска организација „Крижара“.

Организација „Крижара“ била је по злу чувена нарочито током Другог свјетског рата. На њеном челу се налазио ратни злочинац из Другог свјетског рата коадјутор и касније надбискуп загребачки др Алојзије Степинац, који је после смрти надбискупа др Анте Бауера сјео на надбискупску столицу у Загребу 1937. „Крижари“ су били чврста организација клерофашистичког, злочиначког усмјерења са програмом чији је главни циљ био уништење српског народа на тлу Југославије. Крижарска организација и по признању и писању њених вођа била је расадник усташког покрета насталог 1928/1930. године. То је организација која је изњедрила најзлогласније кољаче и злочинце у Другом свјетском рату. Због тога ју је 1942. за те злочине наградио и поглавник усташке државе Анте Павелић. Приликом пријема крижарских вођа Павелић је у поздравном говору рекао да су „Крижари“ знатно допринијели слому Југославије у априлском рату и да усташка борба у Хрватској не би била тако успјешна и „не би српски непријатељ тако брзо био уништен да није било крижарске помоћи и крижарске борбе у Хрватској“. Тако је злочинац Павелић награђивао „Крижаре“ за најстрашније злочине почињене у Другом свјетском рату – злочине геноцида над српским народом на тлу Југославије.

Клерофашистичка злочиначка антијугословенска организација усташа у Југославији

Име усташа украдено је од Срба. Наиме, устаници „Невесињске пушке“ 1875. године и устаници херцеговачког устанка у цијелој Херцеговини против Турака звали су се усташе, а њихова влада – усташка. Валтазар Богишић је писао чак „Закон за херцеговачке усташе“ и то кријући од црногорског кнеза Николе I Петровића, јер је он Херцеговину сматрао својом интересном сфером. Тако су Хрвати украли од Срба не само српски језик па га назвали „хрватски језик“, не само српску дубровачку књижевност па је назвали хрватском; покатоличене Србе, Валтазара Богишића, аутора Општег имовинског законика за Књажевину Црну Гору, и чувеног математичара Руђера Бошковића, и многе друге прогласили Хрватима и католицима, него су украли Србима устаницима у Херцеговини и њихово устаничко име – усташе – и тако тај назив компромитовали за сва времена у цијелом свијету.

Прва усташка ћелија настала је 1928. на загребачком Каптолу у католичкој цркви, гдје се и данас налази почасна плоча која говори о почетку усташког дјеловања. Усташе су се нарочито намножиле 1929/30. године за вријеме диктатуре краља Александра и од тада почињу злочиначке диверзије и убиства над угледним Србима и јавна уништавања српске имовине. Настали су углавном од праваша, франковаца и других злочиначких удружења и организација са антисрпском оријентацијом којих је у Хрватској било више и који су се пред Други свјетски рат дје-

ловањем Католичке цркве у Хрватској спојили у јединствени фронт за рушење Југославије и уништење српског народа на том подручју.

Усташе су већ од 1930. предузимали различите акције и диверзије у Југославији као што су: припрема атентата на краља Александра 1932. приликом његове посјете Загребу, који није извршен, јер је главни атентатор Петар Ореб био прије покушаја атентата ухапшен, затим минирање пруге Београд–Загреб 1933, те познати покушај устанка у Лици у селу Брешанима (Лички устанак) који је организовао адвокат др Андрија Артуковић а затим преко Задра побјегао у Италију, као и многе друге акције. Лички устанак су помагали и комунисти по позиву ЦК КПЈ из 1932. године.

Послије масовног емигрирања из земље усташе су се настаниле у Италији на Липарским острвима и у Мађарској на имању „Јанко Пуста“. Тамо су се припремали за диверзије и убиства у Југославији, а финансирани су их фашистичка влада Мусолинија и ватиканске папске благајне. Фашистички режим у Италији и римски папа заштитили су вођу усташа А. Павелића од екстрадиције за злочин убиства краља Александра у Марсељу 1934, када је био осуђен од француског суда у одсуству на смрт стрељањем. Усташе су, дакле, били злочиначка фашистичка организација под директном заштитом фашистичких држава Њемачке и Италије, Мађарске и других сличних режима у Европи.

Геноцидна идеологија клероустиашкој њокреши

Усташе су 1941. створили усташку Независну Државу Хрватску, марионетски режим Хитлера и Мусолинија у Хрватској. За вријеме Другог свјетског рата били су најзлочиначкија организација у Европи. Удружујући се пред Други свјетски рат час са Мачеком, час са комунистима, час са било којом опозицијом режиму, усташе су постале масовна и врло утицајна организација у Хрватској која је пред рат 1941. године бројала више стотина хиљада чланова – према писању др Виктора Гутића, вође усташа у Бања Луци 1941. године. Према писању усташког вође Оршанића они су поред њемачких агресора најзаслужнији за брзи слом Краљевине Југославије у априлском рату 1941. Имајући пуну подршку Ватикана и папе римског, усташе су постале најпопуларнија организација хрватског народа прије рата, у рату и послје рата 1941–1945. Та популарност има извориште у њиховом геноцидном антисрпском програму који предвиђа потпуно истребљење Срба прво у Хрватској па затим на Балкану. Тај програм је у 19. вијеку допунио др Анте Старчевић, као и његова Странка права, затим франковци, настали из те стране и најзад усташе. Сви они су одгојени у колијевци Католичке цркве; сви су имали пуну не само моралну и вјерску него и материјалну подршку Католичке цркве и римског папе. Усташка организација, усташке вође и усташка геноцидна идеологија за уништење српског народа су алфа и омега свих пла-

нова било које хрватске државе – оне Анте Павелића, Брозове Социјалистичке Републике Хрватске или садашње Хрватске Фране Туђмана, Брозовог кадровика и генерала његове Југословенске армије. Католичка црква је до те мјере успјела својом антиправославном и антисрпском идеологијом у хрватском народу да се не сматра добрим Хрватом онај ко не мрзи Србе. Степен мржње према Србима је критеријум за љубав према Хрватској и за хрватски патриотизам. Католичка црква у Хрватској као вјековни слуга и послушник Ватикана успјела је да до перфекције изгради србофобију у хрватским масама, које стога своју мржњу сматрају светом обавезом датом од Бога преко „светог оца папе“ и „свете мајке Католичке цркве“. Борба за уништење православља је „света божија борба“, каже др Иво Губерина у својој расправи.

Са таквом идеологијом, са таквим усташким покретом, тако васпитаним и индоктринираним хрватским масама ушла је Католичка црква у прву Југославију, и још више у рат 1941, а затим и у другу Југославију. Католичка црква била је посредник између фашистичке Италије и Влатка Мачека 1938. када је он припремао устанак у Хрватској против Југославије и прикључење Хрватске Италији у виду Хрватско-италијанске федерације. Тај план није остварен јер је Београд, наивни Срби, више понудио Мачеку Бановином Хрватском 1939. него што је Мачек имао у изгледу да је подигао устанак против Југославије, што је носило велике ризике и опасности од неуспјеха.

Нејосредно учешће Католичке цркве и рушење Прве Југославије 1941.

Када је 10. априла 1941. у Загребу (Чапљини и Бјеловару) проглашена Независна Држава Хрватска, Католичка црква се јавно огласила преко Радио-Загреба поруком да сви који раде на рушењу Југославије треба ради координације тих акција да се јаве мјесним католичким жупским уредима који се налазе у свакој општини, а понегдје и по селима, да би добили директиве за свој рад. Таква организаторско-идеолошка и духовна улога Католичке цркве у хрватском народу почетком рата 1941. била је пресудна да огромна већина хрватских маса стане на страну фашистичких окупатора и подржи његов програм разбијања и подјеле Југославије.

Била би веома дуга листа чак цијела књига ако бисмо само направили попис антијугословенских акција Католичке цркве у рушењу Краљевине Југославије за вријеме априлског рата 1941. Стога ћемо се задржати само на неким од тих акција за које имамо документе различитих провенијенција: усташке, клерикалне, партизанске, међународне, ватиканске и др. Антијугословенска дјелатност Католичке цркве у Југославији, приликом њеног слома у априлском рату 1941. као и током цијелог рата до 1945, може се подијелити на дјеловање њених антију-

гословенских филијала и организација у земљи и антијугословенско дјеловање цркве на међународном плану.

Однос Католичке цркве према Југославији током Другог свјетског рата у самој земљи може се анализирати на основу докумената саме цркве које је она објављивала у њемачкој, италијанској и усташкој штампи и у другим публикацијама за вријеме рата. Тако, на примјер, др Иво Губерина у својој књизи 1943. пише да је Католичка црква на челу хрватских маса водила борбу против Југославије до 1929. само путем парламентарних облика борбе, пером и књигом, а од 1929. године „борили смо се пушком, бомбама, војним акцијама“.

Народна либерална струја у Хрватској

Према досадашњим оцјенама историчара и политичара у Другом свјетском рату политичка позорница Хрватске најопштије се дијелила на двије струје: радикална усташко-фашистичка и либералнија мачековско-домобранска струја. Католичку цркву и њену политику према процесима током рата на подручју Југославије готово нико не спомиње или говори о њеној улози само узгред, мало и непотпуно. Никома ни на крај памети није било да Католичку цркву – као духовног покретача свих зала на нашим просторима – стави у центар свих збивања у рату и послје њега. Међутим, Католичка црква је заправо била авангарда свих политичких струја и покрета у Хрватској прије и послје рата, посебно у рату у коме је прва Југославија пропала а друга створена.

Католичка црква била је актер свих политичких збивања „хрватског питања“, као и акција за јачање средњовјековних норми вјерског живота, са преминацијом канонског над државним правом и црквом над државом, развијаних преко Католичке акције још од 1922. Режим прве Југославије стално се бавио тим проблемима, а сви други државни послови били су одлагани због отпора и полемика у штампи и скупштини. Инсистирање на тим проблемима био је само облик борбе Католичке цркве и њених вјерника у Мачековој и Павелићевој странци за рушење Југославије и стварање самосталне хрватске државе.

Према томе, хрватски народ ни хрватска нација никад нису били угрожени, нити су грађанска или нека друга права Хрвата била мања или већа него других народа и националних мањина у првој Југославији. Такође Католичка црква није била на било који начин угрожена, а најмање њени вјерници и католици уопште у цијелој земљи. Питање је увијек било гогољевско, замотано у обланде; увијек се говорило једно, а тражило се друго. Говорило се о угрожености хрватске нације („хрватско питање“) и о угрожености католика („католичка акција“) у Југославији, а у оба случаја тражило се само једно и исто – самостална хрватска држава – на рушевинама постојеће Југославије коју су они, да би је јаче компромитовали и брже срушили, стално називали „Велика Србија“.

У власти у Београду међутим равноправно политички, а хегемону економски (јер су Хрвати и Словенци у Краљевини Југославији имали већи дио привреде и новца у својим рукама) учествовали су представници свих водећих партија: Хрвата, Словенаца, муслимана, чак и партије Џемијет са Косова и Метохије – партија њихових бегова.

Чим је почео рат 1941. мачековци и павелићевци отворено су се нашли на истим политичким позицијама – на линији помоћи фашистичком окупатору. На дан проглашења Независне Државе Хрватске – фашистичке усташке творевине, шеф либералније струје, Хрватске сељачке странке Влатко Мачек у изјави за Радио-Загреб истакао је да ће његова партија поштовати нови усташко-фашистички режим и бити лојална новој власти. Тиме су фактички сви разговори на тему о либералима и радикалима (мачековцима и павелићевцима) у Хрватској завршени – сви су постали павелићевци.

Наравно увијек је постојао неки проценат чланова Мачекове партије којима није баш било свеједно што усташе масовно убијају Србе, али су они били толико малобројни и политички безначајни да их нико не може озбиљно узимати у обзир при оцјени политичке ситуације у Хрватској за вријеме Другог свјетског рата. Међутим, морамо овдје одмах само напоменути чињеницу да је нажалост та безначајна мањина у Хрватској, нарочито, ХСС, од стране Срба увијек узимана као већина хрватског народа, која је многобројнија и политички јача од радикалне усташке струје. Ту безначајну мањину су нарочито од половине рата, посебно КПЈ и представници НОП-а – Броз-Бакарић-Кардељ, почели гласно називати хрватске прогресивне снаге или „хрватска левница“ која је наводно постојала и прије рата и о којој је др Младен Ивековић написао књигу од око 700 страница. Хиперболисање снага „хрватске левнице“ током НОР-а била је насушна потреба комунистичког хрватско-словеначког руководства НОР-а како би на тај начин пред свијетом постигли два циља: да докажу да злочин геноцида над српским народом врши једна милитантна, екстремна мањина усташа на челу са Павелићем, и друго, да Хрватску ослободи од те одговорности и лакше је укључи у НОР – заједно са Србима и Црногорцима који су били његова главна снага, као побједнике над фашизмом чији се крај већ у другој половини 1943. јасно назирао (губитак Африке, слом под Стаљинградом, пораз код Курска и др.).

Покуцај руцења Павелића

Оцјену да је већина Хрвата против усташког покрета почели су да шире и поједини хрватски политичари, чак и из редова усташког покрета, па је тако дошло до завјере против Павелића у редовима усташа. Наиме 1944. године двојица Павелићевих министара Младен Лорковић, министар спољних послова НДХ и министар саобраћаја Јурај Вокић – преко ватиканског нунција у Загребу и посредством папе у Ватикану остварили

су контакт са енглеским амбасадором, коме су предложили да се у Хрватској изврши државни удар, да се смијене Павелић и његова „екстремна струја“ усташа, а да се доведу Мачек, Шутеј и други „хрватски демократи и либерали“ који нису били на страни фашизма да би се на тај начин успоставила демократска хрватска држава.

Тешко је објаснити све елементе те завјере против Павелића, али је сасвим сигурно да се она уклапала у лажну тезу коју су нарочито ширили комунисти у партизанској војсци да је готово сва Хрватска на страни НОР-а и против фашизма и Павелића. То је послужило као значајан елемент одлуке Врховног штаба партизанске војске, у другој половини 1943. да позове све Павелићеве војнике и официре да пређу у партизане са истим чином и ратним стажом као да су били и у партизанима. Као што је опште познато, у партизанску војску прешло је за нешто више од годину дана близу 200 хиљада „домобрана“. Међу њима је било много усташа, чак можда већина оних који су извршили геноцид над српским народом за три године рата.

Тек се негдје 1944, како пише Владимир Бакарић, јавио Јурај Кошутић и покушао да формира мачековско-либералну владу у Хрватској. Међутим, пише Бакарић, комунисти су га ухапсили јер више није био потребан ни домобранима ни усташама. Они су већ сви, или већина, прешли у партизане и није било потребе да даље тактизирају према савезницима. Сви су преко ноћи постали антифашисти, сви су били против сила Осовине, а за савезнике Русију, Енглеску и Америку.

Како се у тим процесима држала Католичка црква?

Прво, она је битно утицала да се усташе и домобрани 1941–44. споје у један блок и да заједно ратују на страни Павелића и Хитлера. То је било одмах у почетку рата, тако да није било никаквог спора између хрватске „љевице“ из редова мачековаца и хрватске деснице, „екстремиста“, тј. хрватских усташа. Сви су они заједно били Павелићева и Хитлерова фашистичка војска. Зна се да је Мачекова „Хрватска заштита“, створена још 1939. када и Бановина Хрватска као њена паравојска, 1941. године представљала основу усташке Павелићеве војске и директно се претворила у усташе. Тада су пале и последње илузије последњег политичког слијепца о томе да је Мачек и његова „Заштита“, а касније домобрани сасвим нешто друго него усташе. То је исто вино у двије различите мјешине, иста војска са два назива, исти циљеви и на исти начин остваривани.

За многе српске историчаре Мачек је био либерал, демократа, готово антифашиста (један угледни историчар је чак за Степинца рекао да је био „антинациста“?!), или у сваком случају битно различит од Павелића и његових усташа–екстремиста – што је општепозната српска заблуда и обична бесмислица.

Пошто је, дакле, Католичка црква у Хрватској преко Ватикана успјела да одмах по доласку фашистичких окупатора једним потезом ријеша питање заједничке борбе већине Хрвата у редовима Павелића (и домо-

брани и усташе су Павлићева фашистичка војска) надбискуп загребачки Алојзије Степинац одлучио је да се посвети главном задатку и Католичке цркве и усташке НДХ. Била је то ликвидација Срба као шизматика, и коначно стварање од Хрватске „Civitas Dei“ – божије државе по Св. Августину. То је, како је говорио Степинац, био „давно жељковани сан свих Хрвата“.

Док је Мачек још 1939. завараво Србе да је за демократски блок са њима, говорећи о потреби „плебисцита за независну државу Хрватску“ који ће спровести хрватски сабор, Степинац је као врховни вјерски поглавар Католичке цркве у Хрватској изговарао познате ријечи на рачун Срба, православних, Београда и сарадње са њим. Поводом антипактовских демонстрација у Београду 27. марта 1941. Степинац је писао: „Срби и Хрвати су два свијета, сјеверни и јужни пол који се никада неће састати док је једнога у животу... Православље је највеће зло у Европи које треба уништити, ... Србима се ништа не може вјеровати, код њих нема принципа, нема вјере, нема морала, нема правде.“

Тако је говорио вјерски поглавар и вјерски учитељ свих католичких свештеника у Хрватској пред сам почетак рата 1941.

Кад је почео рат и створена НДХ, док још није ни проглашена капитулација Краљевине Југославије, Степинац је 16. априла 1941. отишао у аудијенцију код поглавника те усташке фашистичке државе и честитао му положај и државу. Затим је посјетио генерала Славка Кватерника, заменика поглавника, и њега поздравио и зажалио што му је брат погинуо у априлском рату. Католичка штампа је то обиљежила као значајан историјски догађај оцијенивши га на сљедећи начин: „Тиме је успостављена уска сарадња између усташког покрета и највишег преставника римокатоличке црквене власти у Хрватској.“ „Католички лист“ још пише да је Кватерник клекнуо пред Степинца који га је благословио. То је био симболичан чин сарадње двије власти: усташке и католичке у Хрватској, а све се то збивало у тренутку када је њемачка фашистичка војска улазила у Београд, 16. априла 1941.

Католичка штампа је била пуна хвале за сарадњу цркве и државе у извршењу усташког програма уништења Срба у Хрватској. Тако „Католички лист“ пише (бр. 16, 1941) да је „католичка црква у тешким данима искушења стајала са својим свећенством у његовој духовној служби тако ће и у новом периоду државне независности једнако вјерно стајати уз бок...“

Степинац је за 4. мај 1941. наложио свим жупницима и свим католичким црквама да одрже свечане мисе у част доласка НДХ и Павлића. Тако су свечане мисе „Te Deum gloriamus, Te Deum laudamus...“ („Тебе Бога славимо, тебе Бога хвалимо...“) одржане уз Степинчеву поруку: „Покажите се часна браћо и сада и испуните своју дужност према младој држави Хрватској.“

Заједничке акције Цркве и државе у геноциду над Србима

Само мјесец дана послје међусобне размјене посјета Степинца и Павелића, обојица су са својом свитом – Павелић са цијелом владом а Степинац са својим сарадницима – посјетили римског папу у Ватикану.

Папа их је примио 18. маја у 19 часова што није уобичајено у Ватикану, додјелио свима апостолски благослов и сагласио са њиховим геноцидним планом за уништење православних у Хрватској. По повратку усташки министри су се разишли по Хрватској и почели отворено да позивају све Хрвате да устану на уништење Срба. Претходно је хрватска влада у име државе донијела низ „разних закона“, тј. закона за забрану ћирилице, православне вјере, акте о преласку са православне на католичку вјеру, а истовремено надбискупски Ординаријат у Загребу издао је упутство у седам тачака о преласку са православне на католичку вјеру. Римски папа је притекао у помоћ са највишег мјеста из Свете конгрегације за Источну цркву у Ватикану, којој лично предсједава, а на њеном челу се тада налазио кардинал Тисеран. Папа је са потписом Тисерана послао посланицу хрватском надбискупу 17. јуна 1941. у којој одобрава католичке православних које назива „присаједињење неприсаједињених“ – што представља узорак лицемјерства ватиканске администрације. Ево дијела тога текста:

„Света конгрегација за источну цркву свраћа позорност Вашој преузвишености да римокатолички жупници у Хрватској буду потакнути од својих преузвишених бискупа да у случају пријелаза несједињених (отпадника) не спријече њихово природно враћање на источни обред кад се ради о онима који су прије били чланови католичке Цркве источног обреда, али су под пријетњом и притиском православних (ортодоксних) одступили од католичке вјере... јер постоје толике наде за обраћање неприсаједињених...“.

Као што видимо „постоје толике наде за обраћање несједињених“ што значи да су усташе, поглавник, његова влада, хрватски епископ, папа и Ватикан нашли заједнички интерес у јачању католицизма и уништењу православља у Хрватској.

Католички свештеници – усташки кољачи православних Срба 1941–1945.

По доласку са савјетовања од папе Павелић и Степинац разишли су се по земљи да позову сав хрватски народ на убијање свега што је српско. Заједно су у томе дјеловале и Католичка црква и НДХ. Тако се шеф одсека за вјерска питања фра Дионисије Јуричев хвалио убијањима Срба у Хрватској, чак и српске дјеце. Он каже:

„У овој земљи не може више нико да живи осим Хрвата, јер ово је земља Хрватска, а тко се не покатоличи ми знадемо куда ћемо с њим.

Ја сам у овим горе крајевима давно очистио од пилета све до старца, а ако буде потребно, учинит ћу и овдје, јер данас није грехота убити ни мало дијете од седам година, а које смета нашем усташком поретку... Не мојте мислити што сам ја у свећеничкој одори, али да знадете да ја, када је потребно узмем стројницу у своје руке и таманим све до колијевке, све оно што је против усташке државе и власти.“

Јуричев је по функцији био државни министар НДХ, па се може претпоставити какви су били нижи свештеници и како су они убијали и хвалили се убијањем Срба и српске дјеце.

Слично је говорио и министар Милован Жанић, који је као и фра Јуричев био код папе на савјетовању у мају исте године као министар Павелићеве владе. Др Жанић каже:

„Усташе, да знате ја говорим отворено: Ова држава ова наша домоваина мора бити Хрватска и ничија више. И зато они који су дошли овамо, ти треба и да оду. Догађаји кроз стољећа, а особито ових 20 година показују да је ту сваки компромис искључен... нема те методе коју ми усташе нећемо употребити да ова земља буде збиља само Хрватска и да је очистимо од Срба... ми то не тајимо то је политика ове државе и то кад извршимо извршити ћемо само оно што пише у усташким начелима...“

Павелићев доглавник др Миле Будак је у говору у јуну 1941. изговорио оне злочиначке ријечи којима се чудило и његов учитељ Хитлер, наиме:

„Једну трећину Срба ћемо побити, једну трећину протјерати а једну трећину покатоличити и претворити у католике и Хрвате.“

Будакову реченицу и поруку Србима: „Или се уклони или се поклони или ћемо вас ми силом истјерати“ понављао је и министар Павелићеве владе др Мирко Пук, који је такође био на савјетовању о уништењу Срба код папе 18. маја 1941.

Овакве поруке својих министара и вјерских старјешина примале су хрватске масе као свети задатак, као поруку у духу дјеловања Католичке цркве, поруку папе и самога Бога, па су похрлиле на масовно истребљење Срба у Хрватској.

Познате су и злочиначке ријечи министра др Милована Жанића који каже да су Срби дошли на хрватску земљу и треба да са ње сами оду или ће их Хрвати отјерати силом. Ту историјску лаж и сада понављају хрватске вође Месић, Туђман и други. Ту ствар стоји обрнуто: Срби су на подручје данашње Хрватске дошли тридесет година прије Хрвата: Срби 822. године, а Хрвати 852. Тако пише у историјским изворима франачке и ватиканске провенијенције из тога времена.

Постоји на стотине примјера који показују да су католички свештеници предводили усташке злочиначке банде у убијању српске нејачи 1941–1945. То је уосталом у лице рекао и кардинал Тисеран усташком амбасадору у Ватикану др Мирку Рушиновићу. Имамо на хиљаде примјера да католички попови директно шаљу католике из цркве на убијање

Срба. Тако свештеник Срећко Перић у манастиру Горици код Ливна 6. јуна 1941. каже са олтара вјерницима у цркви: „Идите и убијајте све Србе редом. Прво убите моју сестру која се удала за Србина па онда остале.“

Фратар др Петар Берковић, који је у книнском крају био вођа усташа–кољача, ишао је по Книну са пушком и у усташкој униформи. Фратар А. Ђосић био је организатор усташке милиције у Котор-Вароши и са олтара позивао је католике на покољ Срба. Фратар Анте Кларић говорио је вјерницима са олтара: „Ви сте бабе, јер нисте убили до сада ни једног Србина.“ Био је усташки таборник и у тој функцији сакупљао Србе, тукао их и лично убијао и бацао у јаму. Проф. др Виктор Новак за њега каже да је био „злодух, сијач мржње и отрова, против рођене браће“.

Католички поп, Павелићев министар са Широког Бријега, Петар Главаш је као злочинац на суду 1945. изјавио и ово:

„Што нам се од Ординаријата писало ми смо народу читали... морали смо извршавати налог бискупа. Добијали смо их некад у „Листу бискупије“ а некад преко декана. Наредба Степинца преко радија да се народ бори за Хрватску била је директива клеру у политичком погледу.“

Према томе геноцидна идеологија Католичке цркве омогућила је да се све директиве Степинца, Ватикана и Павелића о уништењу Срба у Хрватској потпуно спроводе у злочиначко дјело. Такву директиву је добио и дон Илија Томас, жупник у селу Клепцима код Чапљине, који је око 1700 тек покатоличених Срба директно из цркве послао на губилиште на Бивоље Брдо код Чапљине. Има још много примјера таквих злочина католичких свештеника, али их овдје више нећемо наводити.

Ватикан и Католичка црква сјасвају усташке злочинце иослије рата 1945–1950. – „Тунел пацова“

Интензиван фашистички рад Католичке цркве за вријеме Другог свјетског рата наставио се и послије рата. Капитулацијом Њемачке и НДХ 1945. године фашистички злочинци у цијелој Европи па и у Југославији тражили су спас у бијегу из Европе највише у Латинску Америку – Аргентину, Перу, Боливију и др. Тај бијег ишао је углавном преко Ватикана, а из Југославије усташки злочинци међу којима и Анте Павелић и многи други отишли су преко Аустрије, Рима у Аргентину, у униформи католичких свештеника са лажним ватиканским пасошима које им је издао „свети отац папа“. Та линија бијега позната је у новијој историји као „тунел пацова“. У томе се нарочито истакла Католичка црква у Хрватској која је учинила све да спасе што више својих усташких злочинаца. Тако су Ватикан и Католичка црква остали досљедни у борби против Југославије и српског народа у цјелини, за његово потпуно биолошко уништење.

Католичка црква према „авнојске“ Југославије 1945–1991.

Однос Ватикана и Католичке цркве према стварању друге, „авнојске“ Југославије у Јајцу 1943. и њен однос касније према „социјалистичкој“ Југославији 1945–1991. године, тема је која заслужује посебну научну обраду.

Прави циљеви Католичке цркве и Ватикана у цијелом овоме вијеку најбоље су се показали у рату 1992/94. године на тлу Хрватске и Босне и Херцеговине, односно на тлу бивше СФРЈ. Тада су Ватикан и Католичка црква показали да они вуку конце и потезе за све догађаје и процесе који су се одвијали на Балкану не само у 20. вијеку него и раније, ослањајући се у средњем вијеку на Франачку, Млетачку, Аустрију, у новије вријеме на Аустроугарску, Италију, Њемачку, на фашистичке силе Њемачку и Италију и сада 1992/94. године на Сједињене Америчке Државе, па чак и на Турску само ако је против Срба, православних, и српског народа у цјелини.

Први пут у својој историји ратовања против православља Ватикан је у овом рату 1992/94. отворено ратовао и демаскирао своју антиправославну политику вођену вјековима. Тако је на примјер Ватикан 1992. сепаратисти Туђману дао јавно финансијску помоћ у доларима, јавно тражио да се бомбардују Срби у Босни, и то четири пута у једној 1992. итд. Чак је и најчитанији лист у Италији „Korriere della sera“ 30. јуна 1992. писао да је Ватикан разбио Југославију, а министар спољних послова Италије Ђани де Микелис говорио да је Ватикан подстицао грађански рат и геноцид у Југославији.

NOVICA VOJINOVIĆ

THE RELATION OF THE CATHOLIC CHURCH TOWARDS
YUGOSLAVIA IN THE SECOND WORLD WAR

Summary

The attack of fascist powers on Yugoslavia in April of 1941 in the Second World War was actively aided by the Catholic Church in Croatia, directly influenced by the Vatican and Pope Pious XII personally. The Catholic Church in Croatia already had its organisations, for example, Eagles, Crusaders, Catholic Action and different congregations and particularly Ustashas, Croatian fascists whom they prepared before the war for diversions and anti-Yugoslav actions when the time came. When the fascist armies penetrated into Yugoslavia the Zagreb Archbishopric headed by Dr. Stepinac publicly called all the Catholics

in Yugoslavia to join the German aggressors and work together with them towards the faster destruction of Yugoslavia, demanding of them to call on their parish priests for further instructions.

In that way in only two or three days, with the help of clero-Ustashes, the German fascists occupied the whole of Croatia and Slovenia and on loth April, 1941 a puppet fascist government headed by Dr. Ante Pavelić and the Ustashes was established called »Independent State of Croatia« whose state plan was genocide against the Serbs.

The complicity of the Catholic Church in killing about two million Serbs in the Ustasha genocide against the Serbs from 1941 to 1945 has been proved. There were also a lot of examples that Catholic priests themselves lead the way of Ustasha cut-throats in killing Serbs. All of the senior Catholic clergy without exceptions had completely solidarized with the Croatian and German fascists, and when fascism capitulated on May 9th, 1945, the Catholic Church helped thousands of Ustasha war criminals to escape to other parts of the world, especially to Latin America.